

Megjelenik reggeli és esti kiadásban, tehát mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 10 ft, félre 5 ft 50 kr., évnegyedre 3 ft, egy óra 1 ft. — Az esti kiadás külön küldésért a vidékre: Egész évre 1 ft 50 kr., félre 50 kr., évnegyedre 50 kr., egy óra 20 kr.

Szerkesztői szállás: belső tordautca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI LAP.

Hirdetési díj: 50 hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-ször 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bérletdíj. — Hirdetések felvételének helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein & Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent.

Nyitási cikkek:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők. — Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Előfizetési feltételek:	
Egy évre 1871	jan.—dec. 10 ft — kr. o. é.
Félre	jan.—jun. 5 „ 50 „ o. é.
Évnegyedre	jan.—mart. 3 „ — „ o. é.
Két óra	jan.—febr. 2 „ — „ o. é.
Egy óra	1 „ — „ o. é.
Az esti kiadás külön küldésért a vidékre 1 ft 50 kr	
Félre	„ „ „ „ „ 80 „
Évnegyedre	„ „ „ „ „ 40 „
Két óra	„ „ „ „ „ 30 „
Egy óra	„ „ „ „ „ 20 „

Vilmos a sas mint pohárköszöntő.

(Brrr.) Ha a görög herosok korában élénk, a XIX-ik század hódítója arra tarthatna számot, hogy ha megőszült napjai végével eljut Ábrahám kebelébe, nem csak a menykövetet hordhatja hatalmas szárnyain Jupiter számára, de elfoglalhatja Ganymedes helyét is, s ugy feladás közben bőven részesülhet az isteni nektárban.

A saskirly új év napján pohárköszöntésre adta fejét és szerencsétlenül járt. Legfőbb óhajta, úgy mond, „az épület megkoronázása egy becsületes békével;” tehát a meggyengült emlékező tehetség plagiumot követett el: Napoleon eme jelszavain: „le couronne ment de l'édifice” — és: „l'empire c'est la paix” — más tollalval díszeskedett. Valjon meggondolta-e Vilmos, hogy a sedáni bon frere devisejei a Napoleon-szakadás-hoz vezettek, mely másokra is lehet oly válságos, mint a waterlöi Milhaud vasasaira?

A legkülönösebb a porosz királyi felköszöntésében az, hogy ő Páris bombáztatásakor sóhajtozik béke után, holott ezt Sedan alatt, még pedig dicsőségteljesen kezébe tartotta, s ha a soha többé vissza nem térő alkalmat el nem szalasztja, ma a német és francia nemzet áldása, a világ e legszebb koronája ékíteni homlokát.

Azonban, ha a poetáknak sok szabad, a poharak közt is pleszhatik egy kis képmutatás: röptetni Franciaországot szívére, Európa fővárosára a mástól mázsás bombákat s az egész földet megrázkódató dörgések méla symphonijánál fölfelé forgatni az elhomályosodott szemeket, hallatni a humanismus sohajait és az égből békét esdenni le, — mindez az isteni félelem egy új neme, melyet a nagy Németországtól a kis San Marinonak se lehet oka irigyelni.

Am hangoztassa Vilmos a sedáni ember jelszavait, hisz ő is a telhetlen hatalomvágy újjára tért; de ne feledje a német közmondást: Ende gut, Alles gut! s hogy fölébredvén az oroszán, a Capitolium se lehet már meszsze a tarpéji sziklától.

Kit fogtak?

(K. N. G.) Nem nagy dicséret, ha valakiről elmondják: csizmadiát fogott, s a mi az egyesnek nem válik diszére, az egy pártot sem igen ékesíthet.

A mi mozgékony ellenzékünket régóta gyötrik a ministeri hatalom elnyerhetőségének kihatásai; hogy tehát ez eshetőség bekövetkeztével hiányt ne szenvedjenek, hoztak maguknak jó eleve messze földről egy kitűnő pénzügyi kapacitást — pedig itthon is volt kitűnő in spe pénzügyministerük.

Mióta ezek a pénztárgazdászok bíráltni kezdék a deákparti kormány pénzügyi kezelését; azt, mely maig inproductív célokra nem vett fel kölcsönt, s deficit nélkül tudta az ország mindennemű kiadásait fedezni, — mindannyiszor különönsébb különösebb tervekkel örövendették meg a kíváncsi világot; — kérdés azonban: vajjon e mulattató hatás épülésére szolgált-e saját balközépi pártjuknak.

A párisi financier és társának tervei, úgy messziről tekintve szépek, eredetiek; hanem az eredetileg gyakran karöltve jár a kezdetlegesség is, a mi nagyon megárt az államférfi és nemzetgazdász nymbusznak, hitelnek.

A mi patriarchalis keblű gazdálkodásunk jellemzésére szokták volt 1848 előtt citálni: mentünk, jöttünk 100 ft, ettünk, ittunk 100 ft, summa summarum: 300 ft; és ime ma ily értelmű csodálatos államköltség-fejtést olvashatni nagy ellenzéki lapokban!

Avagy hát miféle pénzügyi bírálat az, ha valaki nemzetgazdászati tudományát úton-útfélen fitogtatva — a dolog közepében legfőlegb olyan theoreticusnak bizonyul, ki azt sem tudja: mi lenne voltaképpen megbírálandó.

A balközép finance-téktételei olyan szépen előadják, mily káros az államra az, ha adó pénzei kamatozás nélkül hevernek a cassákban és mily előnyös a begyűlt összegeknek bankok általi forgatatlása; mindezeket a theoria bármelyik hőse tudhatja; mert a zacskóba kötött pénz bizony soha sem szaporodik, míg a kiadottan fordul valami, cseppen, csurog ha t. i. el nem forgattatik. A bankszerű kezelés előnyös voltának kimutatásával az ellenzék pénzügyi téktételei mi újat se mondtak;

sőt ismert dolgokról beszélve kezükbe kapták a krétát — és — elszámították magukat; úgy jártak, mint az egykori tanár, ki a szabad-esés elméletét három lecczén át alig tudta a táblán kifejtetni; egyik pénzügyi reformerük a brutto pénztári készletet vette számítás alapjául, holott bizony az egyszerű kasznár is tudja, hogy csak a nettó pénztári maradék található fel a láda fenekén vagy fiókjaiban; hibás alaplól indulván ki ez egyetlen positionál 40—50 % — at tévedt. Sőt követelt el még gorombább hibát is midőn felvevén a magyar és az osztrák államháztartás költségeit, ezekhez adta még a harmadik gyanánt a közösöket is, holott ezek ép az előbbi kettő kuforrásaiából csergőznek hónapról hónapra, s így nem számíthatók fel kétszer.

A pénzügyi tudomány illetén folyományai nem vezetnek a pénzügyéri palotába! jó, hogy a balközépi financierek eme calculusaikat nem a Kerkápolypoly szemei előtt teszik táblára — a parlamentben, hanem csak úgy lenyomatták a türelmes papirosra: — mert ez a gonosz, szemfüles ember a másik balközépi pénzügyi capacitást már párszor csúnyán megtréfálta s most is keményen körmére koppint vala, Péternek ép úgy mint Pálnak a mi balközépiünk nagy boszuságára.

Ha az in spe pénzügyerek calculusában száz millió kamatjának kamatját a számításba fel sem vették, ez egy kis felejtékenység lehet — egyéb semmi; hanem kár olyan nagyra belemélyedni a bankrendszerbe, odaadni magát a nagy reformszemének, így szólván a pénzügyéri ujonczhoz, a mi jelen pénzügyerünkhez: kezeld az adó-pénzeket bankok által, ha nem tudják kimutatni, hogyan szerezhető a legtehetősebb biztonság az elhelyezésre és arra, hogy szükség esetén az így kiadott pénzek azonnal kéznél legyenek; még nagyobb kár volt az államadókat bankkezelésre bízni javaslo nemzetgazdászunk végére nem járni annak, tette-e ily irányban már lépést az a bornirt Kerkápolyp, s ha igen, mily eredményűvel; mert lám mi történnék, ha a mi deákparti pénzügyerünk így felelne a balközépi tudós inspe finanzministereknak: hogy az államadói gyümölcsözés nélkül ne heverjenek milliókat adtam át a magyar földheltintézetnek, ez, bár több bank közt osztott ki kölcsönt ime 3 milliót, mint jelenleg el nem helyezhető hoz vissza! — Nemde, jó uraim! erre önmaguknak el kellene mondaniok: si tacuissis etc. mert a mi ujoncz pénzügyi capacitásnnknak réz megjárta az esze, s el is végezte a keze azt, a miről a honi és párisi duumviratus csak most kezd vala elmélkedni, beleesvén véletlenül a meditálás közben nyakig a brutto pénztárkészlettel telt ládába, s kettős krétával irogatván fel ott a közös költségeket.

Mit teend Trochu, ha Párist nem tarthatja?

— E kérdésre Kápolnai volt honv. ezredes így felel a „Pesti Napló” hasábjain:

Trochu, irataiból és eddigi működéséből ítélve, a végső esetben áltamadásokat teend a legkülönbözőbb oldalakon. A poroszok ez által kényszerülve lesznek a több mint 10 mfdny zárvonalon seregűt megosztani. Trochu az áltamadások ideje alatt, hű adatokat gyűjthet a német erők mikénti felosztásáról, s így meghatározhatja a végkitörés irányát, a nélkül, hogy valamely balsorstól kellene tartania. Trochu e vállalat végrehajtása kezdetén egy hétre való kétszersültet és huskivonatot fog adni csapatának s minden legény 200 töltényt viend magával, hátrahagyván minden nélkülözhető ruhásműt a Mont Valerien erődben. Az ekép csak tüzéségi készletekből álló szekerészettel terhelt 250,000 fejnyi hadsereg éjen át a párisi erődkörnek egyik részén lesz összpontosítva, s a felkelő nap a porosz vékony zárvonaltól átörő francia szuronyokat fogja megvilágítani. A kereszttűrés 20—30 ezer emberrel apasztandja a francia hadsereg létszámát, s a tüzéség szekerészetének egy része is el fog veszni; de Trochu serge még is oly tömeget képezend, melyet feltartóztatni kellene les; sőt a mig a német sereg erőlyes üldözésre összpontosulhat, Trochu legalább másfél napi uttal megelőzte, s arra fordulhat hadaival, merre célszerűbbnek látja. Valószínű, hogy a becsesebb hadserekek a Mont Valerienben fognak hagyatni s Páris még védeni fogja magát néhány napig; s ha feladta magát, akkor se vehetik hasznát a németek, mert a Mont Valerien uralkodnék a város felett. Mindez az élelem-hiány esetre szól.

Kápolnai továbbá kimutatja, hogy Párist keleti oldaláról csak úgy lehetne bombázni, ha a charonnei magaslatokat a németek elfoglalják; de ezt a nogeniti, rosnyi noici erődök bevételeknek kellene megelőzni, mi a legkedvezőbb esetben is 22 napot venne igénybe, ha Trochu az ostrommunkálatokat nem is zavarná; e három erő

elfoglalása után is a németek Párisnak csak is néhány keleti elővárosát lődözhetnék, de legnehezebb ágyúkkal se érhetnék el Páris $\frac{3}{4}$ -dét.

A tudós stratega abból indulván ki, hogy ma már a francziák $\frac{3}{4}$ -d körben attaquerozzák a folyvást gyengülő német hadászati arcot — azon következtetésre jut, hogy „még egy két hét és a német főhadvezér kényszerítve lesz Elsassé és Lorrain nélkül is békét kötni, ha nem akarja kitűnő seregét va banque-ra tenni.” Ez elég kedvező prognosticon a francziákra.

A „Kol. Közl.” eredeti távsürgönye.

Feladott Pesten jan. 9. 10 óra 50 p. délelőtt.
Érkezett Kolozsvárra jan. 9. 12 óra 2 p. délen.

A Király ő felsége kedden jön Budára. A francziák délkeleten előnyomulóban. Bourbaki a Vogesekbe megy. onnan Nancyhoz. Chanzy nyugatról megkezdé támadását.

Feladott Pesten jan. 8. 8 óra este.

Érkezett Kolozsvárra jan. 8. 8 óra 8 p. este.

A szász koronaherceg és a porosz király közt komoly vizslá keletkezett. minek indokul a szászoknak folytonosan a legveszélyesb helyekre állítását s az ellenök táplált, csaknem örököség fajuló bizalmatlanságot említi. A koronaherceg — mint mondják, kardját a király lábai elé dobta s elfogattott. János király, fia érdekében közbelépni akarván, titokban Versaillesba utazott. Tény az, hogy a király több nap óta nem mutatja magát. Mateuffel veszteségei 4000 emberre rúgnak, miért is erősítést kért; ép úgy Frigyes Károly; mindkettőnek azonban azt válaszolták, hogy kérelmök teljesítése lehetetlen.

Legújabb táviratok.

Genf, jan. 5. Bourbaki 60,000 emberrel Dijon mellett áll; a poroszok visszavonulásuk alkalmával minden falut kizsákmányoltak. Chandordy egy új körlevelet bocsátott ki, melyben bebizonyítja a porosz hadviselés kegyetlenségét. Azon rendelet, mely a Strassburg és Metz feladását megvizsgáló bizottság összeállítására vonatkozik, visszavonattott.

Brüsszel, jan. 6. Franciaország katonai helyzete nem kedvezőlen. A lyoni hadsereg 40,000 emberrel Besaçon előtt sorakozva áll. Bourbaki előnyomul a Loire mellett.

Berlin, jan. 6. Magánsürgönyök jelentik, hogy Chanzy tábornok hadserege előnyomul. Treskow és Werder tábornokok elegendő erősítéseket kaptak, hogy a francziák Belfort-Vesoul mellett várt támadásának ellenállhassanak.

Brüsszel, jan. 6. Az „Etoile Belge” jelenti: Faid herbe tábornok tegnap Lilleben volt és nem sokára megint támadólag fog fellépni. — Havrebe megérkezett Uj-Foundlandból 30,000 halász, kik onnan visszatértek és a seregbe fognak osztatni.

London, jan. 5. A „Times” jelenti: Chanzy tábornok hadserege előnyomulóban van. Jules Favre, kit mentelvéll kínáltak meg, hogy a conferentiára elmehessen, nem akarja Párist elhagyni.

A bajor hadügyministeriumhoz Chateauf-ból 5-ről következő távirat érkezett: „Ma kezdődött meg Páris déli homlokzatának lődözése; a 2. bajor, s a csatlakozó porosz hadtestek állás-körében.”

Népoktatás ügy.

Jelentés.

Mintán a kolozsmegyei népoktatás állapotáról ezen elnöki jelentés felolvastott, az iskolatanács tagjai látva a nevelés terén felmutatott szomorító képet, arról kezdtek tanácskozni, hogy a népoktatás előmozdítása céljából, elnökiileg elősorolt teendők bár egy részét is képes-e az iskolai tanács effectumba venni; s van-e erre a törvényben kijelölt mozgathatási vonalban hatásköre?

Azonban már a kiindulási pontnál minden további léphetésre az út be lön zárva az által, hogy mindazon községekben, hol még iskolák nincsenek is állítva, mind ott, hol iskolák léteznek, az ezekhez való jogosultságot egyik vagy másik hitfelekezet vindicálja magának. És így községi iskolák, még az egész megye területén sehol sem léteznék, a meglevő 297 iskola közül, a 136 számú 42 községben nem létezők mikénti kijavításához, vagy a iskolai tanácsnak beleszólása nem lehet.

Nem, mert a mint mondtam, a községekben is, hol még iskolák sincsenek, az ezek felállításához való jogosultságot egyik vagy másik, vagy éppen több hitfelekezet követeli magának.

A 124. § értelmében pedig a hitfelekezeti iskolák felett a főfelügyelet, a tanfelügyelő közbejöttével gyakorolattik.

Mármint, minthogy a hitfelekezetek általában szívesen ragaszkodnak a hitfelekezeti iskolákhoz, a 136. községben meglevő iskolákat, a nevelést gátló tetemes hiányok látása mellett sem levén hajlandók feladni, még évekig így kínlódnak az oktatásnak kárára. Mert hiszen hogy a meglevőket — önérejekön — nemcsak tartsák, ujjalakítsák, hanem a kellő felszereléseken tóratérrel, iskolakerttel stb. ellássák, kellő helyiségök sincs. De legnagyobb részben tehetségök is hiányzik a mostani szűk iskola-helyiségek helyett telkeket vásárolni, melyek minden tekintetben elég tágasak, lehető központban esők és a célzának megfelelőek legyenek. Hát aztán melyik hitfelekezet egyháznak van viszont arra is tehetsége — kivált falusi községekben, — hogy az iskolatanítóit bivatalt a kántorságitól elválasztva, amannak külön oly fizetést biztosítson, hogy legalább is 300 frtra fellegyen emelve évenként. Felelet: alig egy néhánynak, annak is csak az egyházi közvagyon idefordításával. De hogy jelenben — épp ez indifferens korban — az egyház községek hívei magokat annyira megrójják, hogy az eddig nem létezett, vagy silány állapotban tengetett iskola helyett, a törvény minden kívánalmaival megegyezőt állítsanak, a tanítóiról is akként gondoskodjanak, hogy az anyagi gondok el ne zibbasszák: hinni is alig lehet.

Igy népoktatási törvényünk, midőn egyfelől a hitfelekezetek feltételeit kimélte, másfelől ez által alkalmat szolgáltatott arra is, hogy a nevelésügy Muhamed koporsójaként lebegjen egy darabig. Mert midőn a hitfelekezetek iskoláik fenntartásához ragaszkodva, jó akarat mellett is — szegénységök miatt — azok jó állapotba való helyezésére keveset tehetnek, a 15-ik §-ban kitett feltételeket, ha a hitfelekezetek főhatóságai a kormány által felévenként történt három ízbeli megintés után sem teljesítik: a kormány csak akkor rendelheti el, e közös iskola felállítását.

De midőn el jön az az idő, hogy a megintési időszakok betelnek, s a kormány a törvényban kijelölt irány nemkövetése után, a közös községi iskola felállítását rendelheti el: hihetjük-e hogy azonnal mindenütt foenixként látjuk emelkedni a célszerű iskolákat? Az Istenért ne ringassuk magunkat a csalódások álmaiban! (F. k.)

Megnyitó beszéd.

(October 31-én 1870-ben)

a székely-kereszturi állami tanítóképző ünnepélyes megnyitása alkalmából elmondotta Gyertyánffy István, a székely-kereszturi állami tanképző igazgató tanára.

Állíts népiskolákat és mindenekelőtt nevelj beléjük néptanítókat!

Ime e tanítóképződek jelentősége! Ime a kiindulási pont a nagy kulturai életkérdés megoldásához. E megoldástól függ a néptanítói állás méltósága s ezzel kapcsolatban a jövő nemzedék mivelődése és jövője, egy szersmind tehát egész hazánk jóléte, hatalma és szabadsága.

Bocsánat uraim, hogy egy Önök által annyiszor hallott s kétségkívül annyira ismert és átértett locus communissal untatom Önöket. E nagy szavak nem a mai ünnepélyes alkalomra elrendelt Salve gyanánt vannak elcsattanva. Ha egy nap alatt száz alkalom hívna fel reá, százszor mondanám el ugyanazt, mert érzem, hogy igaz a mit mondom. Ha unalmas, ha nem új, ha a phrasistok lomtárába való: nem tehetek róla, de igaz s én ha tehetném a Poe Edgar holloájával szeretném a phrasist valamennyi honfi fülébe kiabálni mindaddig, míg csak az az elevenben kapni s a tevécsírájába indulni nem fog. De mig a hollo néma s a népevelés fontossága a nemzet nagy részénél még mindig csak phrasist, addig ha nem is kívül — de felülről kell segíteni rajtunk. Ez a segítség megjött uraim: mi a sz.-kereszturi állami tanítóképző megnyitását ünnepeljük.

Azonban itt egy gondolatjukat vélem lelkükről leolvashatni, melyet tán így lehetne formulálni. Nem, ez a község itt nem szorult rá a tanítóképződek messze kiható fontossága felől capacitáltatni; hisz elég bizonyosságot adta ennek már akkor, midőn megfeszített fadaralmak és áldozatkészletek árán megszerezte, kivíta ez intézetet a városnak. E helyett azt óhajtanák tán inkább tudni, hogy ha csakugyan oly magaslatos s a nemzet életébe vágó feladata van általában a tanítóképződeknek, vajlon itt ez a mi intézetünk meg fog-e felelni tudni annak? Vajlon meg fogja-e érdemelni azokat a tetemes áldozatokat, mikbe ez intézet az országnak áll?

Válaszolni fogok erre a kérdésre őszinte egyenes-séggel a mint tudok és érzek. Meglehetősen emancipálva vagyok úgy korom mint egyéni természetemnél fogva a könnyen hívés és remélés gyengesége alól; az előttünk tornyosuló akadályok számát és hatalmát nincs okom kicsinyíteni, mindazon által a legerősebb meggyőződés hangján merem vissza válaszolni, hogy ez a képző az

adott körülmények határai közt meg fog felelni elhivatásának.

Mire támaszkodik e hitem?

Először is: Isten segédelmére.

Mi erősen bizunk, hogy Isten mívelünk leend, mert nagy és szent az ügy, melyet szolgálunk. Az ő országának, a szellemi tökéletesedés és felvilágosodás országának napszámái akarunk lenni. Mi az Úr ama parancsának végrehajtásában fogunk fáradozni: legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok. Mi a legnagyobb tanító nyomdokain és példáján akarunk haladni, ki az mondta: hagyjátok hozzám jöni a kisdedeket. A mi tan-szobáink az ő neve dicsőségének templomai akarnak lenni és ezt nem az által akarjuk elérni, hogy beleöltöztetve magunkat és tanítványainkat a vallási külsőségek egyenruhába kacérkodjunk vagy üzérkedjünk vallásosságunkkal, hanem képezni fogjuk magunkat a keresztényi erények legfőbbjeiben: tűrni, szeretni és jönni. Akár csak egy szóval: szeretni. Ez a programunk. Ennyi az egész tanterv. Az, a mit e mellett és ez által akarunk: emberi öntudatot nevelni az értelmi felvilágosodás segélyével. Mi dolgozni fogunk Istenbe vetett erős bizalommal. Nem ígérünk nagy dolgokat, rögtöni fényes eredményeket. Azonban a hit, remény és szeretet lesz tantermeink atmoszférája s ebben erősödve remélni, sőt hinni fogunk munkánk sikerében. Mi egyaránt erőt fogunk meríteni úgy jóakaróink, barátaink és pártfogóink buzdításából és támogatásából, mint a közönyösök számba nem veséséből és roszkaróink, ellenségeink támadásai-ból. Az első mint külszövetségeseink erőnk közvetlen gyarapodását fogják eszközölni, az utóbbiak közvetve szintén csak nekünk fognak jó szolgálatokat tenni, mert erőfeszítésekre fognak ösztönözni, az erőfeszítés pedig erőfejlesztés. Nem leszünk kihívók, de elfogadjuk, sőt megköszönjük e harczt, mert harczosokká akarjuk edzeni magunkat. Nekünk a sötétség is jó szolgálatot fog tenni, mert a sötét háttér csak fokozza a fény világító erejét. Mentől makacsabb lesz a minket övedző sötétség, annál inkább törekedni fogunk, hogy annak világító-tornyai lehessünk. És Isten segélyét nem fogjuk elvonni tőlünk azon gyanúsítások se, melyeket bizonyos emberek bizonyos osztályokból ellenünk, vagy is az állami tanító-képzés eszméje ellen támasztani jónak látnak, csupán azért, hogy miért nemzeti a lologó, melyet intézetünknek tűztünk, és miért nem ezé vagy azé a felekezeti. Melyik felekezet az miköztünk, mely nem akarja elismerni magáo gyanánt a magyar nemzeti lobogót? Ha van ilyen, az indítsa meg a válopert a maga nemzetisége ellen. Ha az emberiség fogalmáig fel nem volna közben a nemzetiség, ha nemzeti nyelv és szokások nem tennének előbb magyarrá mielőtt csak emberek lennénk: akkor még a nemzeti lobogót is kicsinyleném és helyébe csak a tiszta humanitást szeretném feltűzni ez intézetre. Ezért a magyar nemzeti kultúra napszámái számára magyar nemzeti nevelő-intézetet; s valamint a vallás közös birtoka az egész emberiségnek, s ebben a magyaraak is minden tekintet nélkül a különböző felekezetekre, akként legyen közös az iskola is, mely Isten országának terjesztését a felebaráti szeretet és közös boldogság nagy harmóniája által akarja eszközölni. Ez a harmonia lesz Isten nevének legméltóbb dicsőítése, a harmonia pedig nem külön vá-lás, hanem egyesülés. Ez az egyesítés pedig viszont nem összeolvasztás, nem a felekezeti külön jelleg megsemmisítése, mert hisz ez viszont az összhangzás fogalmát semmisítene meg. Ez az intézet mindenekelőtt azon fog lenni, hogy növendékeit tanítókká képezze. E mellett nemcsak hogy nem zárjuk ki, de sőt a lehetőségig elősegítjük is, hogy kiki a maga vallásának hív tagja legyen. De a legelső mindig tanítói képzés. Ebben fog állani a bizonyos oldalról annyira perhorre-scait közönségi jelleg. A közönség az összetartás, s az összetartás az erő, a siker. Elfogadjuk a versenyt, el a hivatkozást a jövőre, el a felelősséget. (Folyt. köv.)

Népnevelés-ügy.

II.

Előterjeszti továbbá az iskolatanácsunk által kezdeményezett s majd ennek kiküldött szakbizottsága, mint szintén a megyei állandó bizottság és gazdasági egyetel kiküldöttjei által együttesen tovább fejlesztett köz-ponti gazdasági felsőbb népiskola ügyét, melynek tervezetét *) a nevezett vegyes bizottság magáé-

*) Lásd e tervezetet az „Erdélyi Gazda“ idei 20 és 21. számaiban.

vá téve az ügyet, közoktatási minster ur ő nagyméltóságához felterjesztette. Minister ur ő nagyméltósága, miként jelen volt mlgs főispánunk előadásából örömmel ért-tették, kegyeskedett mind magas pártfogását, mind a szükséges államsegélyt megígérni. Örömmel tudatja tan-felügyelőnk azt is, hogy a fennebbi vegyes bizottságnak sikerült a megyei gazdasági egyetel áldozatkész pártfogá-sát megnyerni e szent ügynek, nevezetesen egész kés-séggel ajánlá fel azon 400 forintot, melyen a mlt. Pekri Sándor és István urak 13 hold 1057 □ nagybecsű ado-mányát megváltotta, ezen kívül felajánlá a tisztelt egyetel jelenlegi iskolahelyiségét, évenként 150 forintot, vala-mint fel van ajánlva a tagosításakor iskolai czélokra ki-hasítandó 32 hold fekvőség. Reményünk van, hogy Di-csőszenmárton többi t. birtokos urai is, jól felfogot, érdekek és hazafiságuk szózatát követve meghozandják tervezett intézetünk érdekében a szükséges áldozatot. — Iskolatanácsunk az előadottak folytán intézkedett a Pe-kriféle fennebbi fekvőség teljes birtokba vétele s minél-előbbi hasznosítása iránt; közoktatási minster urat is fel fogja kérni az ügy mielőbbi ellátására.

Ezekután több ministeri rendelet jött tanácskozás alá, avagy szükséges tudomásul. Legfontosabb ezek kö-zü a felnöttek oktatása ügyében kiadott humanus intézkedés. Tanfelügyelőnk melegen felhitta a szent ügy támogatására az egyházi hatóságokat, megyei és községi előljáróságokat és szintoly melegen ajánlja iskolataná-csunk figyelmébe is. Iskolatanácsunk minden tagja ígér-kezett, hogy e nagy fontosságú ügynek buzgó apostola leend. — A tanköteles gyermekek pástorko-dása ügyében kelt ministeri leirat alkalmul szolgált, hogy ismételve megkeressük a megyei bizottságot ezen vétkes szokásnak, a rendes iskoláztatás e legfőbb aka-dályának erőlyes megszüntetésére. Arról is értesülünk egy leiratban, hogy a megyei iskolatanácsotagok napidij és utiköltség fejében nem számíthatnak többre évi 500 forintnál, ennyit ajánlván meg a törvényhozás. Igyekez-zünk hát a legnagyobb takarékoszággal gazdálkodni. Sajnos tudomásul veszik a jelenlevők és a szükséghez alkalmazzák magukat.

Indítványba jött, hogy egyfelől a tanfelügyelő ne-héz feladata gyorsabb megoldása, de másfelől az iskola-tanács hivatása tekintetéből is járásonként kis bizottságok küldessenek ki, melyek minden községekben, hol iskola nincs, vagy hol a törvény értelmében községi iskola len-ne állítandó, — vegyenek számba minden e czélra for-dítható jövedelemforrást, egyesek, községek hazafias ado-mányait, az iskolai adó mennyiségét s a netán szükségelt államsegélyt, és az eredményt terjesszék minél előbb iskolatanácsunk elé. Az indítvány el lön fogadva azon alig indokolható módosítással, hogy e kis bizottságok kiküldésére a megyei állandó bizottságot kérjük fel.

Tanfelügyelőnk örömmel tudatja, hogy gr. Bethlen Kamilló ur a nagyteremi leendő községi iskolának 26 becsold fekvőséget ajándékozott, — köszönetet sza-vazunk a nemes gróf urnak a követésre méltó szép ado-mányért.

Örvendtes tudomásul veszi iskolatanácsunk mlgs Pöcsa József főbiránk, egyszersmind fárádhatlan tanács-jegyzőnk azon értesítését, miszerint a küküllőmegyei tisztség érteyben intézkedett aszírnt, hogy a népiszkolai tanítást kellő időben kezdjék a megyei községekben, a tanköteles gyermekek pontosan feljárnának, sőt ellenőrzés tekinte-kintetéből a tanköteles gyermekek névjegyzékét is beren-delte. A szolgabírák nagyobb része be is küldötte már részletes jelentését.

Szintoly örömmel értesült iskolatanácsunk a ref. felekezet jelen volt képviselője, egyszersmind a küküllői egyházmegye iskoláinak főfelügyeletével is megbízott is-kolatanácsos mlgs Horváth Gyula ur által, hogy e fele-kezet valamennyi egyházában megalakította az iskolai székét, a tanodahelyiséget kijavíttatta, felszerelésüket megindította. Továbbá a megyebeli egyházakat hat já-rásba osztotta, s minden járásban felügyelő, ellenőrző tanügyi bizottságot küldött ki, mely a felekezeti iskola-tanácsos vezetés és felelőssége mellett a népiszkolai tör-vénynek a felekezeti iskolákra vonatkozó rendelkezései végre-hajtsa. Ezeken kívül meghagyta lelkészeinek, hogy hetenként 7 órát tanítsanak a nagyobb növendékeknek a vallás mellett szabadon választandó tárgyakból. Éven-ként tanügyi közgyűlést is tartsanak s a legjobb sikert felmutató tanítót és szegény tanulókat segélyben is rés-szeltetni kívánják. Tudósító örömmel constatálhatja, hogy ez üdvös intézkedésnek s kivált mlgs Horváth Gyula ur ritka erélyességének már is szép jelei mutatkoznak a ref.

felekezet iskoláiban. Vajha versenyre kellené valemennyi felekezet hatóságát a követésre méltó szép példa!

Végül szóba jött, hogy néhány iskolatanácsai tag még egy gyűlésen sem jelent meg minden igazolás nél-kül. Ezeket felszólítja iskolatanácsunk határozott nyilat-kozatra: akarják-e, van-e módjokban kötelezettségüket teljesíteni vagy nem? hogy a szerint tehesse meg taná-csunk kellő intézkedéseit.

Ezzel a nagyérdemű gyűlés késő este be lön fejezve.

Egy iskolatanácsai tag. *)

UJDONSÁGOK.

→ **Öngyilkosság.** e hó 6-án városunkban egy szerencsétlen nő gyúfával megmérgezte magát. Mondják, hogy a nyomor vitte rá.

→ **M.-Vásárhelyről** írják lapunknak, hogy a Maros áradása többé nem oly aggasztó, minthogy a beált hideg idő miatt megszűnt az olvadás.

→ **Aigner Lajos**, pesti könyvtáros, a „Kolozs-vári körnek“ tizennégy kötet könyvet ajándékozott.

→ **Tegnapelőtt** híre futott, hogy a sétatér vé-génél egy embert gyilkoltak meg, azonban — mint biztos forrásból értesülünk — a hír nem való.

→ **A „Kolozs-vári kör“** fényesnek ígérkező báljára nagyban folynak az előkészületek. Ezek után itélve bizvást remélhetjük, hogy mind a kiállítás fénye, mind a rendezés tapintatára, mind vendégeinek nagy-számára nézve korszakot fog alkotni báli krónikáinkban. A meghívókat a napokban küldötték szét. A ki erre igényt tarti s netán csőtörtőzkig tévedés folytán nem kapna jelentkezést a „Kolozs-vári Kör“ (Rhédeyház I. emelet) titkári irodájában, délutáni két és három óra között.

→ **A karácsonkor restaurált zeneconser-vatoriumunk** szorgalmasan nekifeküdt az újjászerve-zési munkának. Új alapszabály javaslatának szerkeszté-sével egy bizottság Herman Ottót és Mátrai Ernőt biza-ta meg.

→ **Az első színházi álarozos bál** a tegnapi színlapon már hirdette volt, jan. 12-re. Mint a hangu-latból előre következtetni lehet, sikerülni fog. Látoga-tókban eddig se volt hiány.

→ **Két ember** fogyott meg közelebből Dézsen.

→ **Adacker k. a. és Horatio** Syr korcsolyázó-tánczosoknak ma lesz második és egyszersmind utolsó előtti fellépők.

→ **Követválasztások** a királyföldi egyetemj gyűlésre. Szében részéről megválasztottak: b. Bedeus József városi szónok, Schochterus Károly és Ernst Fri-gyes lelkész. Szászvárosszék megválasztá ruszkai Dobó Mihály törv. titkár, dr. Tinku Abrahámot; Szász-város magy. pedig dr. Lészay Dániel kir. tanácsost és Schuller Adolf óratort küldi az egyetembe.

→ **A táviratozó közönséget** a magy. kir. táv-iridaigazgatóság arra figyelmezteti, hogy sürgőnyeit s ki-vált azokat, melyeknek nyelve a feladási állomás előtt idegen igyekezzék olvashatólag, minden kétséget kizáró tisztsággal írni s a tulajdonnevek s a helyek nevei, va-lamint az aláírásnál e kerülményre még kiválóbb gondot fordítani.

→ **Vizakna** e napokban veszté el 94 éves, de-rék, becsületes iskolamesterét Feren cz Józsefet, 66 évig szolgált egyházat s a tanügyet, halála napján még csak két öreg nő élt, kik nem valának tanítványai. Az egész város tisztelte szerette, s az „öreg jó precep-torunk“ vala neve; a tanítást oly sikerrel vitte, hogy az e. ref. nők közt alig van egy is, ki írni, olvasni ne tudna. Mint egyházi közel 2000 halottat kísért örök nyuga-lomra. Hosszas szolgálata és a tanügy terén szerzett érdemei elismerésül 1868-ban ő felségétől ezüst koronás érdemkeresztet is kapott. A 94 éves öreg mindig vidám volt, jó szorgalmas gazda, és soha sem volt komolyabb betegségben. Két nemzedéket látott kihalni maga mellől, s még sem találkozott ezek közt csak egy is, kivel ko-molyabb összeközezanása lett volna. Gazdaságát redben tartotta gyermekeit mind jól elhelyezte. Nagyszerű te-metése volt, mennyiben az egész város népe kegyelettel álta körül ravatalát; oda temették, hol már életében ki-

*) Igen tisztelt tudósítónknak sokszoros köszönetet mondunk e becses közleményért. Világos tükre ez annak, mily eredményeket érheti el rövid idő alatt is, a kezdet nehézségei dacára, ha szakavatott erő állítatik az ügy élére. A m. kormány soha sem tett szerencsésebb választást, mint a midőn m. Gáspár János urat sikerült e népevelésügy megalapítóinak sorába megnyernie. Ismerjük a mélt. tanfelügyelő ur szerénységét; hanem a tudósítás tárgyilagossága mellett is kitűnően, kinek keze dolgozik a polgárosítás legáldásdusabb mezején oly kiváló sikerrel — megemlékeztünk a s u m c u i q u e j e l m o n d a t r o l . Szerkesztő.

jelölte a helyet, s tanácsos Székely Ferencz búcsuztatta el a tanítványokat az áldott jó öreg mestertől.

* **Moltkéről** egy versaillesi magánlevél a követ-kezőket írja: „Szeretném, ha ön egyszer velem estelizne a „Hotel des Reservoirs“-ban, hogy megnatutnám önnek a poroszok legnevezetesebb embereit s e hó sorban Molt-két. Mikor ez a terembe lép, mindenki koronás feje-delmek, királyi hercegek, tábornokok, stb., mint egy varázsütsére felkelnek, s mely tisztelettel üdvözlők az öreg hadvezért. Ha vacsora után az asztal mellett, (Chova rendszeren nagy rakás távsürgöny érkezik, melyeket ő el-olvas) nyugodtan szivarra gyújt s derűlen néz szét a teremben: akkor mindnyájan tudjuk, hogy jól megy a dolog a hadseregénél. Maradása vagy élmenele tehát e körben valóóságos katonai árfolyam-jegyzék, mely sz-e rint a győzelmi remények emelkednek vagy csökkennek. Az öreg úr rendszeren a nagy tábornok öröszíztjeivel ebé-del, ő ül közepén, körülte 30—36 tábornok és egyéb főúr.“

→ **Vérlázító gyilkosság** történt Mohács-on. A járás pandurkaplárját J. Mihályt szerdán reggel egy árok mellett holtan találták meg, fejében 16 térszúrás és bal-tacsapással, szemei kiszurva, orra lemetstve, fülei be-nyesve, szájában egy markolatig döfött késsel. A szeren-csétlenül óráit és 30 frt készpénzt találták, mi bizonyítja, hogy a szörnyű bűntényre bosszu vezette a gyilkosokat. J. majdnem 20 évig szolgált a megyét sépen nem ére-lyes vagy veszekedő pandur. T. Pápe Gy. b. szolgabíró folytatja a vizsgálatot, miben a lakosság is segítkezet nyújt.

→ **A rablások** Dalmáciában ijestő módon szaporodnak. Rodich b. a dalmáciai helytől legközelebb magához hivatá Zarába a kerületi főnökkel, hogy ve-lők a rablók kiirtása iránt tanácskozzék.

→ **Hibabazítás.** Lapunk mult száma hirrova-tában Sándor Imre helyett hibából csuszott be: „Lajos“, miért elnézést kérünk olvasóinkól.

(—r.—o.) **Nemzeti színház.** A mult hét vál-tozatos színi eseményei igen kedélyesen végződtek. Adacker k. a. és Horatio Syr sikva tánczó-ló művész vendégeink kedvéért a szombati eladás: „Női könyvek“ vigjáték és „Matrózok a földelzen“ operette voltak kiűzve. Mindkét darabban kiváló tehetségek mű-ködtek közre és így a kívánt eredmény se maradt el. Különösen az operette, melyben a főbb szerepek Gerecsné (Emma) és Medgyaszai Ilka (Max) kezében voltak, teljesen egybevágón ment. Adacker és Horatio két szakaszban mutatták be korcsolyázó művészetüket, egyenkint és párosan. Már csinos külsejek jó benyo-mást tett a közönségre, a picc-ekeket pedig rendkívül nagy technikai ügyességgel oldották meg. Mozdulataik szaba-tosok és finomok, s daczára azon nehézségeknek, melyeket színpadunk deszkáztán le kelle küzdeniök, a legnagyobb pontossággal, ütenyszerűleg mozogtak mazur és keringő tempókban. Szó szoros értelmében művészek ők, és ily balett-tánczosokat mindj szívesen megnéznék, annál-inább, mert a világ minden nevezetesebb színpadain elismerést arattak. Fellejtétsüket helyeseljük, közön-ségünk is nézetünk mellett nyilatkozott midőn tesztését viharos tapskapnák fejekte ki. Vasárnap a „Zsidó hováv“ ismét tele házat csinált. E silány darabot jó volna már egyszer kiktűszöbőlni a repertoire-ból.

Holnap: „Norma“.

Tulajd. és felelős szerkesztő: Sándor József.

A közönség köréből. *)

A „Magyar Polgár“ című lapnak felelettel tar-tozván, tisztelettel kérek a „Kolozs-vári Közl.“ kiadó-hivatala azt, többeknek kíváratára kiadni.

Miután a „Magyar Polgár“ című lap azon terve-met, melyet én érdektelenül csakis az emberiség iránti szeretetből ösztönözöttem, mult év szeptember elein há-rom országos diplomatához intéztem — akivül, hogy mint okosabb polgár jobb tervvel állott volna elő, ter-vemet nem eléggé kisütlnek állította. — Bámulnom kel-tett, hogy egy országos lap, mely a nagy világ felvilá-gosítására s mivelődésére kellenék hogy alkotva legyen, hogy képes sültelenségeket, szószátyárságokat lapjában az alkotó kérésre, s tudta nélkül kiadni. Valami egyb-nek kell lapangani a magyar „című polgár“ név alatt, ezt annyival inkább merem állítani, mivel többször maga-magával fött ellentétbe, a mit ma mondt, holnap meg-másolta. Azonban tervemet több honfiak, kik éppé szel, tudománnyal s helyes bírálattal bírnak, mint értelmes uri emberek pártolván s helyeselve, megelégedtem, a pajzán gondolkodásuaknak pedig feleletem e következő:

Én a tervet úgy irtam,

A mint jobbnak gondoltam,

Ha más honfi jobbat irtat,

Am irtjon nem irtigylem,

De engem ne rágalmazzan,

Tisztelettel felkérem.

Az irtigység esuf állat,

Könnyen hibát találhat,

Mindenkinek kedvére,

Nem irtat egy irtó se!

id. Vajda Sámuel.

*) A jelen közlés tartalmáért az író maga felelős.

Szerk.

Ajánljuk mindenkinek

GROSS és HELL, gyógyszerészi tanároknak Bécsben es. kir. szab.

China-glicerín hajkenőcsét,

főraktár: Bécs, Wieden, Pressgasse 7. szám, 2. emelet.

Nyolcz — tiznap használatá után e hajkenőcsnek a haj kihullása és a hajkorpa-képződés teljesen meg fog szűnni, s további használat után a fejbőr megisztul, me-g-erősül, s a haj új és dús utánnövése élénkül. Folytonos használat mellett örökre me-g-szűnik a hajkihullás.

Egy nagy tégely ára 1 ft 50 kr o. é. egy kisebb 80 kr o. é.

NB. Minden tégelyhez egy gyógyszerészi búvárkodás alapján szerkesztett rőpirál van mellékelve: „Ueber das Wacsthum und Pflege der Haare!“ (A haj nevelése és ápo-lásáról) ezim alatt. Üres tégelyek minden raktárban, a nagyok 10 kr-ával, a kisebbek 5 kr-ával visszavételnek.

RAKTARAK VANNAK:

Bécsben: Spitzmüller K. gyógyszerésznél, hohm Markt. — Weis J. gyógyszerésznél, Tuchlauben. — Moll A. gyógyszerésznél, Tuchlauben. — Kolozs-várt: Wolff J. gyógyszerésznél. — Zúgrábnan: Dr. Schams gyógyszerésznél, káptalanér. — Aradon: Schwelengreber J.-nál. — Pesten: Török József, Kertész és Eisert divatúru raktárban. — Pozsonyban: Vavrecka gyógyszerésznél.

(11)

Én Rix Vilma,

ezennel nyilvánítom, hogy mint bold. dr. Rix A. özvegye nyolcz év óta egyedüli ké-sztője vagyok a valódi, hamisítatlan, eredeti Pompadour-pastának, egyedül én tudván a titkot és készitést. Ezennel közzétéve, hogy említett Pompadour-pasta ézentül csak lakásonon Bécs, Leopoldstadt, grosse Mohrenngasse 14, I. Stéje, Thür 62. lesz valódi kapható, óvom annak bárki másfél vásárlását, miután jelenleg sem fő-, sem fiók-raktárt nem tartok és minden eddigi raktárt az előjött hamisítá-sok miatt felszoltattam. Valódi Pompadour-pastám, csoda-pastának is nevezve ha-tását sohasem tévesztí; az eredmény minden várakozást felülül, egyedüli biztos szer gyors és tökéletes elűzésére minden arczkijűtések, szőmölcsök, szeplő, májfolt és pattanásoknak. A garancia oly biztos, hogy eredménytelenségénél a pénz vissza adatik. Egy köcső ezen kitűnő pastából 1 ft. 50 kr.

Hálanyilatkozatok közzé nem tétetnek.

Nyavalyatörésben (Fallsucht) szenvedőket

levél általi úton gyógyít a nehézkor valódi orvosa Dr. Killisch O. Berlinben, jelenleg Louisenstrasse Nr. 45. Eddigél 100-nál több nyavalyatörést gyógyított meg. (9) 98—156

Egy 8 gymnasiumi osztályt végzett egyén, aki a magyar, német és francia nyelvét tökéle-

Ny. Gámán János örökösénél Kolozs-várt.